
New Editions

Bacillus thuringiensis. Ženeva: World Health Organization, 1999. (Environmental Health Criteria 217). 105 str. ISBN 92 4 157217 5. Cijena 27 Sfr ili 24,30 US\$ (za zemlje u razvoju 11,20 Sfr).

U knjizi se procjenjuje rizik za ljudsko zdravlje i okoliš biološkog pesticida *Bacillus thuringiensis*. To je bakterija koja se nalazi u prirodi, a u svijetu je već u širokoj primjeni u različitim ekosistemima kao larvicid za kontrolu različitih insekata u poljoprivredi, šumarstvu i vrtlarstvu. Rabi se za kontrolu prijenosnika malarije, onkocerkoze i drugih bolesti u javnom zdravlju. Opisan je način sporulacije *B. thuringiensis* sa stvaranjem inkluzijskih tjelešaca koja sadržavaju kristalinične proteine toksične za insekte. Naglašava se da pesticidi bacila koji se nalaze na tržištu nisu opasni za ljude i okoliš.

Mehanizam djelovanja *B. thuringiensis*, odnosno toksično djelovanje na ličinke insekata detaljno su opisani. U crijevu ličinke od kristaliničnih proteina endospora bacila djelovanjem proteaza nastaje toksin koji paralizira crijeva te se ličinka prestaje hraniti. Endospore su otporne na toplinu i sušenje te se stoga mogu dugo zadržati u okolišu. Provedena su mnogobrojna istraživanja toksičnosti različitih insekticidnih preparata *B. thuringiensis*, no do sada nije primijećeno neželjeno djelovanje na sisavce, ptice, ribe, druge vodene kralježnjake ili na vodene beskrležnjake. Procjena rizika izloženosti *B. thuringiensis* za ljude temelji se na ispitivanjima na dobrovoljcima, profesionalno izloženim radnicima, kao i ljudima izloženim ovom insekticidu u pitkoj vodi radi suzbijanja malarije. Iako je

B. thuringiensis u svijetu u upotrebi već tri desetak godina i provedena su mnogobrojna istraživanja djelovanja na nabrojene skupine ljudi, nije nađeno nikakvo neželjeno djelovanje ovog larvicida.

Naglašava se da vegetativni oblik *B. thuringiensis* može stvarati toksin sličan toksinu što ga proizvodi *Bacillus cereus*, koji uzrokuje mučninu i povraćanje, a za koji se još ne zna kakvo bi djelovanje mogao imati na probavni trakt ljudi.

Maja Peraica

Health Effects of Interactions between Tobacco Use and Exposure to other Agents. Kombinirani zdravstveni učinci uporabe duhana i izloženosti drugim agensima. Ženeva: World Health Organization, 1999. (Environmental Health Criteria 211). 149 str. ISBN 92 4 157211 6 36. Cijena 36 Sfr ili 32,40 US\$ (za zemlje u razvoju 25,20 Sfr).

Ovo je treće, nadopunjeno izdanje priručnika SZO-a o zdravstvenim rizicima navike pušenja duhanskih prerađevina uz izloženost različitim tvarima tijekom i izvan radnog vremena (prethodna izdanja bila su 1966. i 1996.). Priručnik se temelji na izvješćima više od 600 istraživačkih projekata. Sadržava šest poglavlja.

U uvodnom poglavlju sažeto se raspravlja o nepoželjnim učincima duhana. Prikazana je povijest uživanja duhana i opisani postupci preradbene proizvodnje. Dan je pregled glavnih toksičnih sastojaka u prerađenom listu du-

hana i duhanskom dimu, te epidemiološke situacije o trošenju duhanskih prerađevina u svijetu. Istaknuti su pojedini načini uživanja duhanskih prerađevina i posljedični štetni učinci.

U sljedećem poglavlju objašnjen je učinak duhanskih prerađevina uz izloženost različitim drugim biološkim i kemijskim sastojcima. Poseban je osvrt na sigurno dokazane i pripisive učinke duhanskog dima za razvoj akutnih i kroničnih bolesti, napose kronične opstruktivne bolesti pluća, emfizema i kroničnog bronhitisa, plućnih fibroza te novotvorenine pluća. Opisani su i uočeni nepoželjni učinci na kardiovaskularnom sustavu.

Najopsežnije je poglavlje u kojem su prikazana dokazana međudjelovanja duhanskog dima i azbestnih i neazbestnih vlaknaca, nekoliko anorganskih i organskih spojeva (alkohol), fizikalnih čimbenika (zračenje, vibracije, buka) te bioloških agenasa (vegetabilne prašine, parazitoze). Pojašnjena su suvremena stajališta o interakciji pušenja duhana i drugih štetnih tvari s naglaskom na učinak vektora, ako se radi o pušenju na radnome mjestu. Također je dan zanimljiv pregled interakcija navike pušenja cigareta uz korištenje pojedinih skupi-

na lijekova. Dan je i pregled istraživanja na pokusnim životinjama u svezi s ovom temom.

Posebno poglavlje usredotočeno je na prikaz navike pušenja u svezi s pojedinačnim učincima i interakcijama u industriji i rudarstvu. Priručnik opisuje zdravstvene rizike pušenja u rudara ugljenokopa, radnika zaposlenih u proizvodnji mineralnih prašina, radnika u proizvodnji pesticida, nafte i gume. Iznijeti su podaci o povezanosti pušenja s bisinozom te pojavom raka nosnih šupljina u drvnoj industriji.

Poglavlje sa zaključcima donosi preporuke koje valja provesti s ciljem suzbijanja navike pušenja cigareta u svijetu, a napose zabrane navike pušenja tijekom radnog vremena. Izdvojeno se ističu skupine neriješenih problema kao poticaj za buduća istraživačka nastojanja.

Priručnik je obilno potkrijepljen relevantnim literaturnim izvorima. Među njima ističemo i nekoliko tematski vrijednih a citiranih referencija, autorâ radova iz Republike Hrvatske. Uz to, priručnik sadržava proširene sažetke na ostalim službenim jezicima SZO-a (francuski, španjolski).

Mladen Pavlović

Announcements

1ST INTERNATIONAL *FESTEM* SYMPOSIUM ON TRACE ELEMENTS AND MINERALS IN MEDICINE AND BIOLOGY

Venice, Italy, 17-19 May 2001

Federacija europskih društava o elementima u tragovima i mineralima (*Federation of European Societies on Trace Elements and Minerals, FESTEM*) organizira u Veneciji (Auditorium Santa Margeritha), u svibnju 2001. godine prvi međunarodni znanstveni skup o elementima u tragovima i mineralima u medicini i biologiji. Ova neprofitna udruga utemeljena je u ožujku 1997. godine u Rimu na poticaj srodnih društava iz Italije (*AISETOV*), Njemačke (*GMS*) i država frankofonskoga govornog područja (*SFERTE*). Cilj ove udruge je unapređivati suradnju, širenje i razmjene informacija znanstvenih djelatnosti nacionalnih društava. To obuhvaća nova postignuća u temeljnim i primijenjenim istraživanjima na području minerala i elemenata u tragovima u kemijskim analizama, fiziologiji, epidemiologiji, molekularnoj biologiji, medicinskoj dijagnostici i terapiji, farmakologiji, preventivnoj medicini, prehrani, toksikologiji, medicini rada i zaštiti okoliša.

Svrha je simpozija promicati produktivni dijalog između europskih društava-članica *FESTEM*-a i međunarodne zajednice stručnjaka koji rade na području istraživanja elemenata u tragovima i minerala u biologiji, biokemiji, analitičkoj kemiji, medicinskim znanostima i zdravstvenoj ekologiji. Znanstveni

će program obuhvaćati plenarna predavanja, usmena izlaganja, plakatna priopćenja s raspravama i debate. Službeni jezik simpozija je engleski. Teme simpozija obuhvaćat će istraživanja elemenata u tragovima i minerala koje se odnose na ova uža područja: mineralni status; analitičke tehnike i nadzor kakvoće (referentne vrijednosti, specijacija, bioraspoloživost); molekularni aspekti; posebna fiziološka stanja (trudnoća, rast, laktacija, sportske aktivnosti, starenje); prehrana životinja; prehrana ljudi (razvoj RDA-vrijednosti, hranidbeni lanac, dopunska i funkcionalna prehrana, kombinacije s vitaminima); bolesti (srčanožilne bolesti, rak, neurodegenerativni procesi, osteoporoza, dijabetes); okoliš (razdioba, ekotoksikologija); suplementacija (kao terapijske tvari, kao preventivni čimbenici).

Sažeci priopćenja bit će tiskani u knjizi sažetaka a prilozi u cjelini bit će objavljeni kao kratka priopćenja u posebnom broju časopisa *The Journal of Trace Elements in Medicine and Biology*, koji je službeno glasilo *FESTEM*-a. Detaljne informacije o prošlim i sadašnjim aktivnostima *FESTEM*-a mogu se naći na web lokaciji: www.gms-germany.com/FESTEM.html, a prijave za sastanak su na adresi: 2001 *FESTEM* Meeting Secretariat, Dipartimento di Scienze Igienistiche, Microbiologiche e Biostatistiche, Università di Modena e Reggio Emilia (Attn. S. Rovesti ili M. Vinceti), Via Campi 287, 41100 Modena, Italy. Telefaks: +39 059 2055 483. E-mail: festem2001@unimo.it

Martina Piasek

BIOAVAILABILITY 2001

Interlaken, Switzerland,
30 May – 1 June 2001

U Interlakenu, u Švicarskoj, u proljeće 2001. godine održat će se međunarodni znanstveni skup o bioraspoloživosti hranidbenih sastojaka. Organizator sastanka je Švicarski federalni institut za tehnologiju iz Züricha (*Eidgenössische Technische Hochschule, ETH Zürich*). Svrha je sastanka raspraviti dosadašnja znanstvenoistraživačka postignuća na području bioraspoloživosti mikronutrijenata u odnosu na zdravlje stanovništva. Sastanak je zamišljen u obliku triju cjelodnevnih plenarnih sekcija: bioraspoloživost minerala i elemenata u tragovima (30. svibnja), manje važni sastojci biljaka (31. svibnja) te vitamini i provitamini (1. lipnja), nakon kojih će slijediti radionice i posterske sekcije.

Predsjednik znanstvenog odbora sastanka je R. F. Hurrell (Švicarska), predsjedavajući lokalnog organizacijskog odbora je L. Davidson (Švicarska), ostali članovi znanstvenog odbora su: R. Amado, D. Barclay i U. Moser (Švicarska), S. Fairweather-Tait i I. Johnson (UK), A. Flynn (Irska), H. Kozłowska (Poljska), B. Sandström (Danska), H. van der Berg i C. West (Nizozemska). Službeni jezik sastanka je engleski.

Prijave za sastanak i detaljnije obavijesti dostupne su na web lokaciji: www.ilw.agrl.ethz.ch/hu/bio2001/main.html ili adresi: Bioavailability 2001, c/o Laboratory for Human Nutrition, Institute of Food Science, Swiss Federal Institute of Technology (ETH), P.O. Box 474, CH-8803 Rueschlikon, Switzerland. Telefaks: +41 1 704 5710 (Attn. Mrs. K. Santagata). E-mail: bioavailability.2001@ilw.agrl.ethz.ch

Martina Piasek

Reports

OBAVIJEST O OSNUTKU HRVATSKOG DRUŠTVA ZA ZDRAVSTVENU EKOLOGIJU HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA

Dana 28. ožujka 2000. godine osnovano je Hrvatsko društvo za zdravstvenu ekologiju Hrvatskoga liječničkog zbora (HLZ) po odobrenju Glavnih odbora HLZ-a. Za predsjednika Hrvatskog društva za zdravstvenu ekologiju izabran je prof. dr. sc. B. Čvorišćec koji je bio i glavni inicijator njegova osnivanja. Hrvatsko društvo za zdravstvenu ekologiju će usko surađivati sa srodnim stručnim društvima HLZ-a, Odborom za zdravstvenu ekologiju i medicinu rada razreda za medicinske znanosti HAZU, Katedrom za zdravstvenu ekologiju i medicinu rada Škole narodnog zdravlja »Andrija Štampar«, Ministarstvom zaštite okoliša i prostornog uređenja RH, Institutom za medicinska istraživanja i medicinu rada, Odjelom za ekologiju Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i drugim ustanovama. Na prvoj sjednici Upravnog odbora Hrvatskog društva za zdravstvenu ekologiju predložen je plan rada koji bi obuhvaćao 4 stručna sastanka/simpozija na godinu posvećenih temama vezanim uz različite čimbenike u okolišu i njihov utjecaj na zdravlje. Tematske rasprave, smjernice i zaključci sa sastanaka i simpozija pridonijet će rješavanju problema iz područja različitih kliničkih disciplina i javnog zdravstva.

ESTABLISHMENT OF THE CROATIAN SOCIETY OF ENVIRONMENTAL HEALTH OF THE CROATIAN MEDICAL ASSOCIATION

The Croatian Society of Environmental Health was established on 28 March 2000 as a member of the Croatian Medical Association. Professor B. Čvorišćec, who initiated the establishment, has been elected the first president of the Society. The Society will closely cooperate with other related societies of the Croatian Medical Association as well as with the Committee for Occupational and Environmental Health of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Ministry of Environmental Protection and Zoning, Department for Occupational and Environmental Health of the School of Public Health »Andrija Štampar«, Institute for Medical Research and Occupational Health, Department for Ecology of the Croatian National Institute of Public Health, and other institutions. The first meeting was the occasion to propose the main activities of the Society including four conferences/symposia a year to address different environmental factors and their influence on human health. Discussions, guidelines, and conclusions from the conferences and symposia will contribute to the understanding and finding solutions for problems related to various clinical disciplines and public health.

Jelena Macan

2. HRVATSKI TOKSIKOLOŠKI KONGRES CROTOX 2000

Pula, 9. – 12. travnja 2000.

Kongres su organizirali Hrvatsko toksikološko društvo i Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb. Prisustvovao mu je 101 sudionik, među kojima 75 iz Republike Hrvatske, a 26 iz stranih država (Italija 1, Mađarska 2, Njemačka 2, Nizozemska 3, Poljska 4, Rusija 1, SAD 2, Slovenija 7, Švedska 1, Švicarska 1, Velika Britanija 2).

Znanstveni program Kongresa obuhvaćao je ukupno 70 radova (12 plenarnih uzvanih predavanja, 25 kratkih usmenih priopćenja i 33 izlaganja na posterima) razvrstanih u osam sekcija. Posebno je održan Okrugli stol o temi »Registracija toksikologa u Europi i Hrvatskoj«. Sva predavanja i izlaganja na posterima bila su na engleskom jeziku, kako bi se omogućila najbolja komunikacija između toksikologa iz Hrvatske i stranih zemalja.

U zbirnom prikazu potrebno je istaći najvažnije naglaske plenarnih predavanja i rezultate istraživanja prikazanih usmenim priopćenjima i posterima. Tako u sekciji »Procjena toksičnih učinaka i rizika na ljude i okoliš« raspravljane su definicije i pojmovi korišteni u procjeni rizika te kako se procjenjuje rizik pri otrovanju hranom i mogući utjecaj na širu populaciju. U procjeni rizika najvažnije je pronaći odgovarajući biološki pokazatelj, na temelju kojeg se može predvidjeti rizik za izloženu populaciju. U sekciji »Toksikologija u medicini rada« prikazana je važnost poznavanja bioloških pokazatelja u svrhu točnih predviđanja sigurnosti radnih mjesta. Na primjerima iz raznih zemalja Europe opširno je prikazan utjecaj pušenja i izloženosti teškim metalima na učestalost stvaranja raka pluća. Oksidativni stres i genotip važni su faktori u razvoju raka pluća. Moguće posljedice i rizik od akcidenata bili su razmotreni u sekciji »Toksikološka procjena u izvanrednim stanjima«. Opasnosti od razaranja u okolišu najčešće su posljedica ratnih rušilačkih operacija i nedovoljno sigurnih kemijskih i drugih tehnologija. One mogu biti i od ilegalne proizvodnje droga u skrivenim, najčešće podzemnim prostorijama, ako se rabe eksplozivne, zapaljive i toksične kemikalije te kiseline, lužine i klorirana organska otapala. U sekciji »Molekularni pristupi u toksikologiji« prikazane su i objašnjene

moгуće promjene na molekularnoj razini, koje mogu uzrokovati toksične učinke na organe, tkiva i stanice. Izložena su saznanja o toksičnim upletanjima organskih onečišćivača na funkcioniranje reproduktivnog sustava, a posebno na funkciju testisa i posteljice. Takvo štetno djelovanje imaju neki metali i pesticidi. Prikazane su eksperimentalne metode sniženja apsorpcije i pospješena eliminacije otrovnih metala i karbamata. U sekciji »Genetička toksikologija« prikazani su mehanizmi stvaranja mutanata, kao i postupci za testiranje tvari na njihovu moguću genotoksičnost. Većina kancerogenih i mutagenih tvari zahtijeva aktivaciju u reaktivne intermedijere, a razlike u metabolizmu uvjetuju izražene organotropizme i različitost u kancerogenosti mnogih spojeva. U sekciji »Forenzička toksikologija« pažnja je bila usredotočena na biološke uzorke kao što su nokti, slina i mekonij. Droge se mogu istraživati u više različitih bioloških uzoraka. Prema sadašnjim saznanjima osobito je važna kosa, jer u usporedbi s krvi, slinom i urinom, u kosi se droga može odrediti nakon značajno dužeg razdoblja. Kao što se moglo i očekivati, u sekciji »Analitička toksikologija« upozoreno je na korištenje samo onih metoda kojima se mogu dobiti točni i reproducibilni rezultati. Novina u analitičkoj toksikologiji jest upotreba kiralnih spojeva, koji pokazuju visoki stupanj stereoselektivnosti. U sekciji »Klinička toksikologija« upozoreno je na mehanizme odbačenih ili loših popravaka, koji mogu spriječiti funkcionalni oporavak kod otrovanja neurotoksičnim tvarima. Prikazana su i pojedinačna otrovanja metalima, lijekovima i toksinima gljiva uz preporuke liječenja.

U raspravi Okruglog stola razmijenjeni su podaci koji se odnose na registraciju toksikologa u Europi, SAD-u i Hrvatskoj. Zaključeno je da Hrvatsko toksikološko društvo treba početi izradu registra toksikologa u Hrvatskoj u koji će biti upisani toksikolozi izabrani na osnovi kriterija razrađenih od istaknutih stručnjaka iz toksikologije na području Hrvatske.

Kongres je održan u hotelu Histria, Punta Verudela na zadovoljstvo svih sudionika. Organiziran je i posjet Puli, gradu starom više od tri milenija i ovjekovječenom znamenitim spomenicima, kao što su Amfiteatar, Augustov hram i Slavoluk obitelji Sergi.

Program i sažeci kongresnih priopćenja na engleskom jeziku (s hrvatskim prijevodi-

ma sažetaka hrvatskih autora), »CROTOX 2000 Final Programme and Abstract Book«, tiskan je u kao posebno izdanje i bio je dostupan za vrijeme sastanka. Sudionici kongresa su pozvani da pripreme priopćenja *in extenso* prema uputama za pisanje članaka u *Arhivu za higijenu rada i toksikologiju*. Radovi će biti objavljeni u svesku 51 redosljedom koje naknadno utvrdi uredništvo nakon redovitog recenzentskog i uredničkog postupka.

*Danica Prpić-Majić
i Jasna Kniewald*

IZBORNA SKUPŠTINA HRVATSKOGA TOKSIKOLOŠKOG DRUŠTVA

Zagreb, 25. svibnja 2000.

Nakon vrlo uspješna četverogodišnjeg razdoblja (od 1996. do 2000.) Hrvatsko toksikološko društvo (HTD) održalo je svoju Izbornu skupštinu 25. svibnja 2000. godine u predavaonici Klinike za dječje bolesti, Klaićeva 16, Zagreb, s ovim dnevnim redom:

1. Otvorenje Izborne skupštine HTD-a;
2. Izvješće predsjednika o radu HTD-a od 1996. do 2000. godine;
3. Izvješće tajnika i blagajničko izvješće HTD-a;
4. Izvješće predstavnika HTD-a u EUROTOX-u o međunarodnim aktivnostima;
5. Rasprava i prihvaćanje izvješća o radu HTD-a od 1996. do 2000. godine;
6. Prijedlog izmjena Statuta HTD-a;
7. Rasprava o odnosima HTD-a i njegova službenog glasila *Arhiva za higijenu rada i toksikologiju*;
8. Izbor članova Predsjedništva, predsjednika, dopredsjednika, tajnika, Suda časti i Odbora za nadzor HTD-a.

Ad 1. Predsjednik HTD-a dr. Tonči Vuinac otvorio je Izbornu skupštinu i predložio radno predsjedništvo skupštine: Tonči Vuinac, Danica Prpić-Majić i Slavko Bokan. Minutom šutnje odana je počast cijenjenim preminulim članovima HTD-a akademikima Tihomilu Beritiću i Branku Kurelcu.

Ad 2. Predsjednik HTD-a dr. Tonči Vuinac podnio je izvješće o radu Predsjedništva HTD-a u razdoblju od 1996. do 2000. godine. U izvješću su iznesene sve aktivnosti HTD-

a s posebnim naglaskom na EUROTOX – Education Course, Principles of Risk Assessment, održanom u Puli od 26. do 30. rujna 1998. godine i na II. kongres hrvatskih toksikologa s međunarodnim sudjelovanjem CROTOX 2000, održanom u Puli od 9. do 12. travnja 2000. godine. U izvješću je također navedeno da je HTD u proteklom razdoblju dobro radio i da su se članovi Predsjedništva nesebično zalagali za organizaciju ovih aktivnosti. Naglašeno je i to da je vrlo slab odaziv na plaćanje članarine Društva, što treba ubuduće promijeniti.

Ad 3. Tajnik HTD-a dr. Slavko Bokan podnio je izvješće o radu Predsjedništva i HTD-a u proteklom razdoblju u kojem je održano 16 sastanaka Predsjedništva, kao i 8 zajedničkih sastanaka Predsjedništva i Organizacijskog i Znanstvenog odbora Kongresa hrvatskih toksikologa s međunarodnim sudjelovanjem CROTOX 2000. Napomenuto je da je članstvo u ovom razdoblju bitnije izmijenjeno u posljednje dvije godine učlanjivanjem većeg broja mlađih znanstvenika. HTD broji 210 članova a tijekom skupštine učlanjeno je još desetak novih članova. Nakon toga je tajnik podnio blagajničko izvješće o radu HTD-a.

Ad 4. Predstavnica HTD-a u EUROTOX-u dr. Danica Prpić-Majić podnijela je izvješće o međunarodnim aktivnostima društva, koje su ocijenjene visokom ocjenom zbog iznimno uspješnog CROTOX-a 2000. HTD kao član Udruge europskih toksikoloških društava EUROTOX vrlo je aktivan u njegovu radu, što potvrđuje i ozbiljna kandidatura za dobivanje organizacije Kongresa europskih toksikologa EUROTOX 2005, koji bi se održao u Cavtatu. Također se uskoro očekuje učlanjenje HTD-a u međunarodnu udruhu toksikoloških društava – IUTOX.

Ad 5. U ime Odbora za nadzor, izvješće je podnio dr. Radovan Fuchs nakon uvida u poslovanje HTD-a u razdoblju od 1996. do 2000. godine. Utvrđeno je da nije bilo kršenja odredaba Statuta HTD-a i da je blagajničko poslovanje bilo u skladu sa zakonskim odredbama. Ukupna ocjena Odbora za nadzor jest da je HTD u proteklom razdoblju dobro radio i pohvaljuju se članovi Predsjedništva Društva. U ime Suda časti HTD-a dr. Blanka Krauthacker podnijela je izvješće u kojem se navodi da se u proteklom razdoblju Sud časti nije imao potrebe sazivati. Nakon svih

izvješća pristupilo se raspravi nakon koje su sva izvješća jednoglasno prihvaćena od Izborne skupštine HTD-a.

Ad 6. S obzirom na to da se ukazala potreba za proširenje sastava Predsjedništva HTD-a zbog opsežnih aktivnosti društva u sljedećem razdoblju predloženo je i prihvaćeno da se broj članova Predsjedništva poveća s dosadašnjih 12 na 17, pa se u članku 25. mijenja: »Predsjedništvo čini sedamnaest članova«. Članak 23. Statuta dopunjava se tako da glasi »Izborna skupština HTD-a bira predsjednika i dopredsjednika Društva za razdoblje od 4 godine«.

Ad 7. Raspravu o odnosima HTD-a i njegova službenog glasila *Arhiva za higijenu rada i toksikologiju* predložilo je uredništvo časopisa. Napomenuto je da vrlo mali broj članova HTD-a objavljuje svoje znanstvene radove u *Arhivu* a i vrlo mali broj članova Društva plaća pretplatu na svoj časopis. Uredništvo časopisa želi potaknuti članove HTD-a na veću suradnju. Buduće Predsjedništvo HTD-a raspraviti će i organizirati bolju suradnju s *Arhivom* te utvrditi mogućnosti financijske potpore.

Ad 8. Nakon svih rasprava predložen je popis novih članova Predsjedništva, Odbora za nadzor i Suda časti HTD-a, koji je jednoglasno prihvaćen. Nakon toga se pristupilo glasovanju za predložene popise. Jednoglasno su izabrani članovi Predsjedništva, Odbora za nadzor i Suda časti HTD-a za mandatno razdoblje od 2000. do 2004. godine.

Članovi Predsjedništva HTD-a:

Turk Rajka, predsjednik; Bokan Slavko, dopredsjednik; Plavec Davor, tajnik; Prpić-Majić Danica; Vuinac Tonči; Kniewald Jasna; Merklek Marijan; Huzjak Nevenka; Franekić Jasna; Šimić Branimir; Wolf-Čoporda Alka; Jurišić Blaženka; Smital Tvrtko; Čuka Smiljana; Hackenberger Branimir; Sutlović Davorka; Pompe-Gotal Jelena

Članovi Odbora za nadzor:

Štilinović Luka; Fuchs Radovan; Riha Biserka

Članovi Suda časti:

Bošan-Kilibarda Ingrid; Krauthacker Blanka; Jukić Ivan.

Slavko Bokan

5TH SCHOOL OF BIOMETRICS »DESIGN OF EXPERIMENTS«

Ovogodišnja Biometrijska škola Hrvatskoga biometrijskog društva održana je u dva dijela. Prvi dio održan je u okviru konferencije ITI 2000 u Puli 16. lipnja o. g. Drugi dio održan je u Zagrebu, od 19. do 21. lipnja u Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada i Školi narodnog zdravlja »Andrija Štampar« Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Pozvani predavač bila je Lynne Billard s University of Georgia (SAD). Tema prvog dijela Škole bila je »Introduction to Design of Experiments«, a drugog dijela »Repeated Measurements in the Design of Experiments«. U radu Škole sudjelovalo je ukupno 29 sudionika, od kojih je 11 sudjelovalo u oba dijela Škole.

Prvi dio Škole bio je kratki uvod u osnovne dizajna eksperimenta. Izvedeni su osnovni principi analize varijance, uključujući i dekompoziciju glavnih učinaka na ortogonalne kontraste s posebnim naglaskom na linearne i polinomijalne komponente. Izvedena je i dekompozicija interakcijskih učinaka na interakcije linearnih i polinomijalnih komponenta koja još nije objavljena u arhivskim publikacijama. Prikazane su metode analize nekih randomiziranih dvofaktorskih i trofaktorskih dizajna, modela s fiksnim i slučajnim faktorima i split-plot dizajna. Drugi dio Škole posvećen je posebnostima analize podataka gdje je više mjerenja izvedeno na istoj jedinici analize (ispitaniku, mjestu i slično). Time više nije ispunjen preduvjet nezavisnosti opažanja (odnosno pogreška modela) nuždan za provođenje uobičajene analize varijance. Prikazane su metode analize osnovnih jednofaktorskih i dvofaktorskih modela s ponovljenim mjerenjima te izabranih trofaktorskih modela. Za sve modele prikazane su metode analize fiksnih i slučajnih faktora. U okviru praktičnog dijela sudionici su uz pomoć statističkog programa SAS naučili analizirati podatke temeljene na prikazanim dizajnimima.

Diana Šimić